03
7

لغات ثلاث

سه زبان

اوچ تيل

ملا عالمجان البارودى

طبع ثالث

ببلدة قزان سنه ١٣١٩

КАЗАНЬ.
Типографія Б. Л. Домбровскаго
1902 г.

Проверено 1940 г.
ПРОВЕРЕНО 2006 г.
03
03+4(С)Т(03)+49(гарэп)
49 (фарсы)

لغات ثلاثه

سه زبان

اوچ تیل

﴿ ملا عالم جان البارودی ﴾

طبع ثالث

Т. С. С. Р.
4621

بشهر ذی الحجة من سنه ١٣١٩
ببلدة قزان

Дозволено цензурою, С.-Петербургъ 31 Октября 1901 г.

Казань.
Типографія Б. Л. Домбровскаго
1902.

بسم الله الرحمن الرحيم

اصول شريعة محمديه واساس ملة احمديه افضل الالسنة اولغان لسان عربی ایله ثابت اولدقندن علی الاجمال ضروريات دينيه نی فهم وضبط بعدنده لسان مذکورنی تعلم ارباب ملة اسلاميه ایچون عقلاواد باصناعة مستحسنة اولدقی کبی شرعًا وديانةً واجبات جمله سند ينندر .

قواعد تعليم وتعلم دفعةً کتاب عربی اوقوتمقنی استصعاب ، واول مرتبه ده ضبط مفرادت متنوعه ثم ملکة بعض القواعد ثم الانس بالتراکيب شيأ فشيأ دين عبارت اولغان طريق تدرّجنی استصواب ايتمکله بعض مفردات عربيه نی جمع ، واکثر بلاد اسلاميه ده عمومی بر لسان ملی وادبی رتبهء عاليه سينه رسيده اولغان لسان فارسينی زيادة شريفه ايدرکضم ، وهر قايونی لسان ترکی مالوفمز اوزره ترجمه ايدوب اوشبو (لغات ثلاث) عنوانلی رساله نی ترتيب وضروريات دينيه نی تحصيل ايتمش طلبهء ابتدائيه ایچون تعليم وتمرينی ايصاء ايدلدی والله هو الموفق .

﴿ عالم جان البارودی ﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

اسماءُ اعضاءِ الانسان		نامهای اندامهای آدمی		کشی اعضاسیننك آتلری	
عربی	فارسی	ترکی	عربی	فارسی	ترکی
الرأس	سر	باش	الفم	دهان	آغز
الأذن	گوش	قولاق	اللسان	زبان	تیل
العین	چشم	کوز	السن	دندان	تش
الهدب	مژه	کرپك	الشفة	لب	ایرن
الجفن	پلك = سر پوش چشم	کوزقاباقی	الحلق	گلو	بوغاز
الحاجب	ابرو	قاش	الخد	رخساره	ینکاق
الدماغ	مغزسر	می	الوجه	روی	یوز
الجبهة	پیشانی	مانکلای	الذقن	منه	ایاك
الانف	بینی	برون	الرقبة	گردن	موین

۴ خچه بارماق

الشّارب	بروت	میوق
اللحیة	ریش	سقال
الکتف	دوش	اینك
الید	دست	قول
العضد = الساعد	بازو	یوقارغی بلك
العظم	استخوان	سویك
المرفق	آرنج	ترسك
الرسغ	بند دست	بلازك
الاصبع	انگشت	بارمق
الکفّ	پنچهٔ دست	اوچ
الظفر	ناخن	ترناق
الابهام	انگشت نر	باش بارمق
السبابة = المسبّحة	انگشت شهادت	شهادت بارمقی
الوسطی	انکشت میانکین	اورته بارماق
البنصر	انکشت چهارم	آتسز بارمق
الخنصر	انکشت کالوج	سانُو چقی بارمق
الصدر	سینه	کوکرك
الظهر	پشت	آرقه
البطن	شکم	قورصاق
الضلع	استخوان پهلو	قابرغه
الابط	بغل	قولتوق
السرة	ناف	کندك
الثدی	پستان	ایمچك
الجنب	پهلو	یان
الوسط	میان	بیل

الفخذ

الفَخذ	ران	بوط
الرُّكْبة	زانو	تُز
الساق	بوزه‌پای	بالدیر
الكَعْب	مُهره پای	توبُق
القدم = الرِّجل	پای	آیاق
العَقب	پاشنه	اوکچه
الحُلقوم	نای گُلُو	سولویولی
المَرِئ	سرِ معده	اوتکج
القلب = الفؤاد	دِل	یُورَك
الكَبد	جِگر	باغر
الرِئة	شیش	اوپکه
العِرْق	رَك	تامُر
البول	كُمیز	سیدك

الكُلْية	گُرده	بُوَیرك
المَثانة	جای کُمیز درِ شکم	قاوُق
المِعْدة	شکنبهء آدمی	قارن
المعاء	رُوده	اُچاگی
الدَّم	خُون	قان
اللَّحم	گُوشت	اِیت
البَلْغم	بلغم	قاقرق
البُزاق	خیو	تُکُرك
المُخاط	آب بینی	سنکُرك
اليَمين	راست	ساغ
اليَسار	چپ	سول
الفَوْق	بالا	اوست
التحت	پایین	آست

الأمام = القدّام	پیش	آل	الخلف = الوراء	پس	آرت

(فصــــل)

اسماء انواع الانسان		نامهای گروهان آدمی		کشی تورلرینك آتلری	
المرء = الرجل	مَرْد	ایر	الولد	فرزند	بالا
المرأة = الأنثى	زن	خاتون	الابن	پسر	اوغل
الزوج	شوهر	ایر	البنت	دختر	قز
الزوجة	زن	خاتون	الأخ	برادر	قرنداش
الأب = الوالد	پدر	آتا	الأخت	خواهر	قز قرنداش
الأم = الوالدة	مادر	آنا	العمّ	برادر پدر	آتانِنك ایر قرداشی
الجدّ	دده	بابا	العمّة	خواهر پدر	آتانِنك قز قرداشی
الجدّة	بی بی	ابی	الخال	برادر مادر	آناقرداشی

الخالة	خواهرِمادر	آنانىنك قز قرداشى	الفاسق = الفاجر	بى ديانت	ديانتسز
الرَّبيب	پسرِزن	خاتون اوغلى	الصادق	راست گوى	توغرى سوزلى
الربيبة	دخترِزن	خاتون قزى	الكاذب	دروغ گوى	يالغانچى
الطِّفل	نَوزاد	ياش بالا	الغنى	توانگير	باى
الصبى	نارسيده	نارَسى بالا	الفقير	دَرْويش	يارلى
البالغ	رسيده	ايرشكان	الشابُّ	جوان	يكت
العالِم	دانِشْمَنْد	بيلُگلو	الشيخ	پير	قارت
الجاهل	نادان	بيلگسز	الحُرّ	آزاد	آزاد
العاقل	خِردمَنْد	عقللى	العبد	بنده	قل
الاحمق	كالِيُو	عقلسز	الأَمَة	كنيز	چورى = قراوش
المجنون	ديوانه	جُولَرْ	الخادم	خدمتكار	خدمتچى
الصالح	نيكو	يخشى	المخدوم	خواجه	خواجه

المدرّس	درسگوی	درس ایتوچی	المتعلّم	آموزنده	اوگرانوچی
المعلِّم	اموزَنْده	اوگراتوچی	التّلمیذ	شاگرد	شاگرد

(فصل)

اجناس الحیوان	گروههای حیوان	حیوان گروهلری			
الفرس	اسپ	آت	البغل	استر	قاچر
البقر	مادگاو	صغر	الابل	اُشتر	توه
المهر	اسب کرّه	طای	الفحل	اُشتر نر	آتاتوه
العجل	گوساله	بزاو	الناقة	اشتر ماده	آناتوه
الحمار	خر	ایشك	الفصل	شتر بچه	توه‌طایی
الحصان	اسب‌نر	آیغر	الغنم	گوسفند	قوی = سارق
الرمكة	مادیان	بایطال	المعز	بز	کچه
الخصی	اخته	آلاشه	الحمل	برّه	قوزی
الثّور	گاونر	اوگوز	الکبش	قوچقار	قوچقار

٣ الشّاة

الجدی	بزغاله	کجه‌بتی‌سی	الارنب	خرگوش	قویان
التیس	نهاز	کجه‌تکه سی	الهرة	گربه	ماچی
القرن	شاخ	موگوز	الخنزیر	خوك	دونکغز
الذنب	دنبه	قویرق	الفأرة	موش	سچقان
الشعر	موی	قل	الذباب	مگس	چبن
الصوف	پشم	جون	البرغوث	کیك	بورچه
اللبن	شیر	سوت	النمل	سپش	بت
الزبد	بالای‌شیر	قایماق	النحل	زنبورانگبین	بال‌قورتی
الاسد	شیر	آرسلان	الزنبور	زنبور	آری
الدب	خرس	آیو	الدود	کرم	قورت
الذئب	گرگ	بوری	الجراد	ملخ	چکرتکه
القرد	بوزینه	میمون	العنکبوت	تارتنك	اورمچك
الثعلب	روباه	تولکی	الحمام	کبوتر	کوکارچین
الکلب	سك	ات	الدجاجة	مرغ	تاوق

الدِيك	خُروس	اَتَچ	البُلْبُل	هزارداستان	ساندوغاچ
البَطُّ	مُرغابى	اُوردك	الخُفّاش	شب پر	يارقنات
الاِوَزُّ	قاز	قاز	النُّعام	شُترمرغ	توه قوشى
الفَرْخ	چوزه	چبش	الكُرْكِى	كَلَنْك	تورنه
الغُراب	زاغ	قارغه	السَّمَكَة	ماهى	بالق
العُصْفُور	كُنجِشْك	چپچق	الحَيَّة	مار	ييلان

فصل

المياه و ماينا سبها	آبها و چيزهاييكه مناسب ست بآن	سولر و آنكامناسب شيلر			
الماء	آب	سو	السفينة	كِشْتى	كيمه
البَحر	دريا	دِنكز	الدَّلو	قُوغه	چيلاك
النَّهر	جُوى	اِيرمق	الحَبْل	رَسَن	ايب
الغَدير	سِتْخَر	كول	المِرجل	ديك	قزان
البِئْر	چاه	قيو	المِغرفة	كفگير	چومچ

الملعقة

المِلْعقة	چُمچه	قاشق	الطست	طست	لَگَنْ
			الطَّبَق	طَبَق	طَبَق
الاِبْریق	آبریز = آفتابه	قومغان	السُّفرة	دسترخوان	آش یاولیق

فصـــــــل

السماویــات والازمان	چیزهای آسمانی وهنگامها	کوك نرسه‌لری ووقتلر			
السماء	آسمان	کوك	البَرْق	برق	یاشین
الارض	زمین	ییر	الصقیع	پژم	قُراو
الشمس	آفتاب	قیاش	النَّداء	شبنم	چِیق
القمر	ماه	آی	الرعد	آوازبرق	کوك کوکراو
المَطَر	باران	یغمور			
الثَّلْج	برف	قار	السِّیل	سیلاب	تاشو
البَرَد	ژاله	بُز	النجم	ستاره	یلدز
السحاب	اَبْر	بولوت	المَشرق	بُرامد آفتاب	قیاش چغوشی

المَغرب	فُرامَد آفَتاب	قیاش بایوشی	الخریف	تیرماه	کوز
النهار	رُوز	کوندوز	السنة	سال	یُل
اللیل	شب	تون	الشهر	ماه	آی
الشِّتاء	زِمُستان	قِش	الأسبُوع	هفته	آتنه
الصَّیف	تابُستان	جای	الیوم	روز	کون
الربیع	بَهار	یاز	الساعة	ساعت	ساعت

فصل

اللباس واَثاث البیت	پُوشَك وجهاز خانه	کیوم واو جهازی

البَیْت	خانه	اَوْ	الخنجر	دشنه	خنجر
الکُوَّة	رُوزَن	تره‌زه	المُوسی	اُستره	استره = ساچ پاکوسی
السیف	شمشیر	قلج	الإبْرَة	سوزن	ایکنه
السِّکّین	کارْد	پچاق	البستان	باغ	باغچه

الاصطبل

الإصْطبل	آخور	آبزار	الشاهيّة	چايدان	چاى ساوتى
الكانون	آتشدان	اوچاق	العمامة	دَسْتار	چالمه
الحمّام	گرمابه	موڭچه	القميص	پيرَاهن	كولمك
الجدار	ديوار	ديوار	السراويل	شلوار	اُشتان
الباب	دروازه	قابقا	الجُبّة	جامه	طش كيومى
العَتبه	آستانه	بوساغه	الفَرْو	پوستين	طون
البساط	گليم	پالاس	الخف	مُوزه	چيدُك
اللّبْد	نمد	كيُوز	المُنْخل	غِربال	ايلَكْ
الفِراش	بِسْتَر	توشك	النعل	سرموزه	كفش
المِخَدّة	بالِش	مُندر	الكُمّ	آستين	يِنك
السُّترة	پرده	چارشاو	الذَّيل	دَامن	ايتَكْ
الكِلّة	پَشّه خانه	چبلدُق	الدَّخْريص	تيريز	چابو
الكرسى	صَندلى	اُورندق	التّكّة	بندشلوار	اُوچقور
القَدح	كاسه	آياق	الحِزام	كمر بند	فوطه

المنديل	رويمال	ياوليق	الجرموق	موزه	ايدك
اللحاف	كوربه	يورغان	العرقية	كله‌بوش	كلپوش
الجورب	چوراب	ايوق	الصدرية	سينه بند	كامزول

(فصـــل)

البلدة	شهر	قلعه	الآجر	خشت پخته	كرپچ
القرية	ده	آوول	الحجر	سنك	تاش
المفازة	صحرا	قر	الطين	گل	بالچيق
الجبل	كوه	تاغ	الغبار	گرد	توزان
السهل	زمين هموار	توزيير	الوحل	لاى	سيوق بالچيق
الوادى	رودخانه	بلون=اينيش	الذهب	زر	آلتون
الرمل	ريك	قوم	الفضة	سيم = نقره	كموش
التراب	خاك	توپراق	النحاس	مس	باقر
اللبن	خشت خام	چى كرپچ	الصفر	روى	جيز

الرصاص

الرُّصاص	أَرْزيز	قورغاشون	القَلَع	قَلَعی	قلای
الجَصّ	گَچ	كرچ	الزِّيبَق	جيوه = سيماب	كونەسوی
الحديد	آهَن	تيمر			

(فصـــل)

الأطعِمَة والفَواكِه	طَعامها وميوَه‌ها	آشلر ويمشلر			
الحنطة = البر	گَنْدُم	بغدای	الثُّوم	سير	سارمساق
الشعير	جَو	آرپه	الملح	نَمَك	توز
الأَرُزّ	برنج	دُگی	الخبز	نان	ایكمك
الذُّرَّة / الدُّخن	أَرْزَن	طاری	الفاكهة	مِيوَه	يمش
الدقيق	آرْد	اُون	التفّاح	سيب	آلمه
الحِمَّص	نخود	بُرچاق	العِنَب	اَنگور	اُزوم
البَصَل	پياز	سوغان	الزبيب	مَويز	واق يمش

٤ القمح

المِشْمِش	زردالو	أُرُوك	الفِجْل	تُرْب	تورما
الإجّاص	آلو	آلو	الشاجم	شَلْغَم	شالقان
التِّين	أَنْجير	سالمه يمشى	الجَزَر	زَرْدَك	كيشُر
التَّمر	خرما	خرما	البَذْر	تُخم	أُرلق
اللَّوْز	بادام	بادام	السَّفَرْجَل	بِهى	ايوا
البِطّيخ	خربوزه	قاوُون	السُّكَّر	شَكَر	شيكر
الحَبْحَب	هِنْدوانه	قاربوز	العَسَل	انكَبين	بال
القَرْع	كَدُو	قباق	المُرَبّى الرُّب	پَرْوَرْده	قايناتمه

فصل

الاوصاف		روشها		روشلر	
الـكبير	بُزُرْك	الوغ	القصير	كوتاه	قسقه
الصغير	خُرْد	كوچك	الخفيف	سُبُك	ينكل
الطويل	دَراز	أُزُون	الثقيل	گران	آغر

السمين

السمين	فربه	سيمز	المريض	خسته	آورو
النحيف	لاغر	آرق	المحبّ	دوست	دوست
البعيد	دور	يراق	العدو	دشمن	دشمن
القريب	نزديك	يقين	الجديد	تازه	يانكى
الداخل	درون، دراينده	ايچكارى، كرگوچى	العتيق	كهنه	ايسكى
			الضّيق	تنك	تار
الخارج	بيرون، برآينده	تشقارى، چقغوچى	الواسع	فراخ	كينك
الغالى	گران	بهالو	الطاهر	پاك	آرو
الرخيص	ارزان	اوچوز	النّجس	مردار	آروسز
الرّطب	تر	يوش	الزائد	بيش	آرتق
اليابس	خشك	قروغ	الناقص	كم	كيم
القليل	اندك	آز	الخير	نيكو	ايزگو
الكثير	بسيار	كوب	الشر	بد	يمان
الصحيح	تندرست	صاغ	النظيف	پاكيزه	پاكيزه

4621

الوسخ	چركين	كرلى	الاسود	سياه	قاره
الجيعان	گرسنه	آچ	الازرق	كبود	كوك
الشبعان	سير	توق	الاعمى	كور = نابينا	سوقر
العطشان	تشنه	سوساغان	الاصمّ	كر	چوقراق
الريّان	سيراب	قانغان	الاخرس	گنك	تلسز
الابيض	سفيد	آق	الالثغ	لال	بلتك
الاخضر	سبز	يشل	الاقرع	كل	تاز
الاحمر	سرخ	قزيل	الاحدب	خميده	بوكرى
الاصفر	زرد	سارى	الامرد	بيريش	سقالسز

فصل

الاعداد		شمارها		سانلر	
واحد	يك	بر	ثلاثة	سه	اوچ
اثنان	دو	ايكى	اربعة	چهار	دورت

خمسة	پنج	بیش	ثمانیة عشر	هشتده هژده	اون سکز
ستة	شش	آلتی	تسعة عشر	نُزده	اون توقز
سبعة	هفت	یدی	عشرون	بیست	یکرمی
ثمانیة	هشت	سکز	ثلثون	سی	اوتوز
تسعة	نُه	توقز	اربعون	چهل	قرق
عشرة	دَه	اون	خمسون	پنجاه	ایللی
احدَ عشر	یازده	اون بر	ستون	شصت	آلتمش
اثنی عشر	دُوازده	اون ایکی	سبعون	هفتاد	یتمش
ثلاثة عشر	سیزده	اون اوچ	ثمانون	هشتاد	سکسان
اربعة عشر	چهارده	اون دورت	تسعون	نود	توقسان
خمسة عشر	پانزده	اون بش	مائة	صد	یوز
ستة عشر	شانزده	اون آلتی	الف	هزار	منك
سبعة عشر	هفتده	اون یدی	مائة الف	صد هزار = لَكْ	یوز منك

فصــــــل

نصف	نیم	یارم	سبع	هفتیك	یدیدن بر
ثلث	سهیك	اوچدن بر	ثمن	هشتیك	سكزدن بر
ربع	چاریك	دورتدن بر	تسع	نهیك	توقزدن بر
خمس	پنجیك	بشدن بر	عشر	دهیك	اوندن بر
سدس	ششیك	آلتیدن بر	—	—	—

باب القواعد | باب قاعده‌ها | قاعده‌لر بابی

﴿ فصل مصدر ﴾ مصدر : بر اشكه دلالت ایتوچی سوز درفارسی مصدرننك اخیرنده ,, دن '' یاكه ,, تن '' اولور تركی مصدرننك اخیرنده ,, مك '' یاكه ,, مق '' اولور .

—(عبادتده ذكر ایتولگان مصدرلر)—

الابتداء	آغازكردن	باشلمق	الدخول	درآمدن	كرمك
الانتهاء	رسیدن	ترالمك	الخروج	برامدن	چیقمق

النصر	یاری دادن	یاردم ویرمك
التكلم	سخن گفتن	سویلمك
القول	گفتن	ایتمك
العوذ	پناه بردن	سیغونمق
الضحك	خندیدن	كولمك
البكاء	گریستن	یغلمق
القربة	نزدیك شدن	یقین بولمق
الغسل	شستن	یومق
التطهیر	پاك كردن	پاكلمك
الأخذ	گرفتن	آلمق
الضرب	زدن	سوقمق
العلم	دانستن	بلمك
الفهم	فهمیدن	آنكلامق
التعلیم	آموختن كسیرا	اوگرتمك

التعلّم	آموختن ازكسی	اوگرنمك
التكبیر	الله اكبر گفتن	الله اكبر دیمك
التعظیم	بزرگ داشتن	الوغلمق
القیام	راست ایستادن	آیاق اوزره تورمق
القعود	نشستن	اولتورمق
القراءة	خواندن	اوقومق
التلاوة	قرآن خواندن	قرآن اوقومق
التعوّذ	اعوذ گفتن	اعوذ ایتمك
البسملة	بسم الله گفتن	بسم الله ایتمك
التأمین	آمین گفتن	آمین دیمك
الانحناء	خم شدن	بوگولمك

النظر	نگاه کردن	قارامق
الرؤیة	دیدن	کورمك
التوجیه	روی بسوی چیزی گردانیدن	یوزیونالدرمك
التوجه	روی بچیزی آوردن	یونالمك
الاستقبال	بپیش شدن	قارشو بولمق
الاستدبار	بپس شدن	آرقان بولمق
الاخلاص	خالص کردن	خالص قیلمق
النشر	پریشان کردن	تاراتمق
التفریج	کشاده کردن	آچیق قیلمق
النصب	راست داشتن	تکمك
الفرش	پهن کردن	توشامك

التسبیح	سبحان الله گفتن	سبحان الله دیمك
التهلیل	لا اله الا الله گفتن	لا اله الا الله دیمك
التسمیع	سمع الله لمن حمده گفتن	سمع الله آه دیمك
التحمید	ربنا لك الحمد گفتن	ربنا لك الحمد دیمك
الثناء	سبحانك آه خواندن	سبحانك آه اوقومق
الانصات	خاموش شدن	تیك تورمق
الاستماع	گوش انداختن	دنکلمق
التشهد	التحیات خواندن	التحیات اوقومق
التصلیة	درود گفتن	صلوات ایتمك
التعدیل	برابر کردن	تیگوزلمك

الطمانینة	آرام کرفتن	قرار لنمق
الایمان	باور کردن	اینانمق
الاقرار	بزبان گفتن	تل برله ایتمك
التصدیق	گرویدن	اشانمق
التوحید	یك دانستن	بر دیو بلمك
التمجید	بزرك دانستن	اُلوغ بلمك
التَّیامُن	ازراست گرفتن	اونکلمق
الولاء	بیکباره کردن	توتاش قیلمق
القهقهة	خنده بآواز کردن	آواز برله کولمك
الاغماء	بیهوش شدن	هوشسز بولمق
النَّوم	خواب کردن	یُوقلمق

التجدید	تازه کردن	یانکارتمق
التقدیم	پیش کردن	اُلوك قیلمق
التأخیر	پس کردن	صونك قیلمق
السهو	غفلت کردن	یالغوشمق
الاستواء	برابر بودن	تیگوز بولمق
التحویل	برگردانیدن	اَیْلندرمك
المغفرة	آمُرزیدن	یارلقامق
الاستغفار	آمرزش خواستن	یارلقایو استامك
الاستعانة	یاری خواستن	یاردم استامك
الانعام	نعمت دادن	نعمت ویرمك
التَّسلیم	سلام دادن	سلام ویرمك
الغمض	چشم پوشیدن	کوز یوممق
الجهر	آواز بلند کردن	قچقرمق

الاخفاء	پنهان کردن	یاشورمك	الاختفاء	پنهان شدن	یاشرونمك
الاسماع	شنوانیدن	ایشتدرمك	المسح	مالیدن	سیپامق

فصل

الاكل	خوردن	یمك	الاعطاء	دادن	ویرمك
الشرب	نوشیدن	اچمك	المشی	پیاده رفتن	ییاویورمك
المضغ	خاییدن	چاینمك	الركوب	سوار شدن	آتلانمق
البلع	فروبردن	یوتمق	الصعود	بالابرامدن	آشمق
الاستیقاظ	بیدار شدن	اویانمق	الهبوط	فرود آمدن	اینمك
الخوف	ترسیدن	قورقمق	الحركة	جنبیدن	سلكونمك
الجلوس	نشستن	اولتورمق	السكون	ایستادن	تیك تورمق
الاضطجاع	بر پهلو خفتن	قرون یاتمق	الجریان	روان شدن	آقمق
الاتكاء	تكیه كردن	طیانمق	المجیء	آمدن	كلمك
الاستناد	پشت بچیزی دادن	ترالمك	الذهاب	رفتن	كتمك

العمل	کردن	اشلمك	الغلی	جوشیدن	قایناماق
الرمی	انداختن	آتمق	الطلب	خواستن	استامك
الستر	پوشیدن	اورتمك	الزیادة	بسیارشدن	آرتمق
الربط	بستن	باغلامق	النقصان	کم شدن	آزایمق
الحل	کشادن	چیشمك	الخرق	سوراخ کردن	یرتمق
الحلب	دوشیدن	ساومق	الخیاطة	دوختن	تکمك
الکنس	روفتن	سبورمك	الابصار	دیدن	کورمك
القطع	بریدن	کیسمك	الشم	بوییدن	ایسنامك
الهرب	گریختن	قاچمق	المس	بسودن	توتمق
الوصول	رسیدن	ایرشمك	الذوق	چشیدن	تاتومق
البیع	فروختن	ساتمق	السمع	شنیدن	ایشوتمك
الشراء	خریدن	ساتوب آلمق	الصب	ریختن	قیمق
السؤال	پرسیدن	سورامق	اللحس	لیسیدن	یالامق
الطبخ	پختن	پشورمك	الرجوع	برگشتن	قایتمق

اللّعب	بازیدن	اوینامق	التطویل	درازکردن	اوزایتمق
الحفظ	نگاه داشتن	ساقلامق	التقصیر	کوتاه کردن	قسقارتمق
المدح	ستودن	ماقتامق	التضییق	تنك کردن	تارایتمق
الذم	نکوهیدن	خوارلمق	التّوسعة	فراخ کردن	کینکایتمك
الحیوة	زنده شدن	تریلمك	الطحن	آرد کردن	آشلق تارتمق
الموت	مردن	اولمك	النّخل	بیختن	ایلامك

باب افعال الماضی	فعلهای کارهای زمان گذشته	اوتکان زمان اشلری

قرأ	بخواند	اوقودی	صلّی	نماز خواند	نماز قیلدی
علم	دانست	بیلدی	صام	روزه گرفت	روزه توتدی
تعلّم	آموخت	اوگراندی	قال	گفت	آیتدی
علّم	آموخت	اوگراتدی	نظر	نگریست	قارادی
توضّأ	آبدست کرد	طهارتلندی	رأی	دید	کوردی
اغتسل	غسل کرد	قویوندی	سمع	شنید	ایشتدی

دخل	درامد	کردی	باع	بفروخت	ساتدی
خرج	بیرون آمد	چیقدی	اشتری	بخرید	ساتوب آلدی
اکل	خورد	ییدی	عدّ	بشمرد	سانادی
شرب	نوشید	اچدی	ابتدأ	آغازکرد	باشلادی
ضحك	بخندید	کولدی	طار	بپرید	اوچدی
بکی	گریست	آغلادی	خاط	بدوخت	تیکدی
نام	بخفت	یوقلادی	عطس	عطسه‌کرد	توچکوردی
قام	راست‌شد	توردی	عضّ	بگزید	تشلادی
قعد	نشست	اوطوردی	فتح	کشاد	آچدی
شمّ	بوی‌کشید	ایسنادی	مرّ	بگذشت	اوتدی
ذاق	چشید	تاتودی	وجد	بیافت	تابدی
خاف	ترسید	قورقدی	ذهب	برفت	کیتدی
اعطی	بداد	ویردی	رجع	برگشت	قایتدی
اخذ	بگرفت	آلدی	جاء	آمد	کلدی

فَرِح	شادشد	شادلندی	شاوَر	مشورت کرد	کینکاش ایتدی

عربچەدە خاتون ایچون بولغانده هرقایوده اخیرگه برساکن اولان تاء آرتدرلور خرجتْ، جاءتْ، قالتْ کبی وهکذا . فارسیچه وترکیچەده تفاوت بولمس . تشنیەلر : خرجا، خرجتا. جمعلر : خرجوا، خرجْن .

باب افعال المضارع		کارهای زمان آینده		کلاچك زمان فعللری	
یَقرأ	میخواند	اوقور	یسمع	میشنود	ایشدر
یکتب	مینویسد	یازار	یری	میبیند	کورر
یفهم	میفهمد	آنکلار	یسأل	میپرسد	صورار
یعلم	میداند	بلور	یضحك	میخندد	کولار
یدخل	میدرآید	کرور	یبکی	میگرید	یغلار
یخرج	میبرآید	چقار	یرمی	می اندازد	آتار
یعطی	میبدهد	ویرر	یروح	میرود	کیتار
یقول	میگوید	آیتور	یعمل	میکند	اشلر

ایرلر ایچون بولغان صیغەلر

یضرب	میزند	سوغار
ینصر	یاری میدهد	یاردم ویرر
یتعلم	می آموزد	اوگرانور
یجلس	مینشیند	اوطرور
یعد	وعده میکند	وعده قیلور
یعد	میشمرد شمارد	سانار
یهرب	میگریزد	قاچار
یجود	جوانمردی میکند	جومردلیق ایدر

ینسی	فراموش میکند	اونوتور
یسرق	میدزدد	اوغورلر
یحترز	پرهیز میکند	ساقلانور
یختفی	پنهان میشود	یاشرون اولور
یخفی	پنهان میکند	یاشرور
یفرش	میگسترد	دوشار
یهب	میبخشد	باغشلار
یحب	دوست میدارد	سور
یکون	میشود	اولور

خاتونلر ایچون عربیده یانی تاغه آلماشدروب ایتولور تقرأ == اوقور خاتون تکتب، تفهم، تخرج، تدخل کبی . تثنیه ده ایرلرده یقرءان خاتونلرده تقرءان جمع ده یقرأون، یقرأن . فارسیچه میخوانند ترکیچه اوقورلار معناسنده .

باب الامر			باب فرمودن		بیورمق بابی
اِقْرَأْ	بخوان	اوقوغیل	اِرْجِعْ	بازگرد	قایتقیل
بِعْ	بِفُروش	ساتقیل	اُكْتُبْ	بِنویس	یازغیل
اِعْلَمْ	بِدان	بیلگیل	اِحْفَظْ	نگاه‌دار	ساقلاغیل
تَعَلَّمْ	بیاموزْ	اوگران	تَوَضَّأْ	ابدست بگیر	طهارت قیل

خاتونلر ایچون اخیرده یای آرتدرلور اِقْرَأی ، اِعْلَمی ، تَعَلَّمی ، اُكْتُبی ، كبی تثنیه‌ده ایرلرده وخاتونلرده اِعْلَمَا ـــ بدانید ـــ بانكز. جمعده ایرلرده اعلمُوا خاتونلرده اعلَمْنَ دیورلر وهكذا .

باب النهی			باب بازداشتن		طیمق بابی
لاتَضْحَكْ	مَخَنْدْ	كولماگل	لاتَبْكِ	مَگِری	یغلاماغل
لاتَلْعَبْ	مَباز	اویناماغل	لاتَأْخُذْ	مگیر	آلماغیل
لاتَدْخُلْ	اندرون میا	كرماگل	لاتَنْظُرْ	مَنگر	قاراماغل
لاتَخْرُجْ	بیرون میا	چقماغل	لاتَسْرَعْ	مشتاب	آشوقماغل
لاتَسْرِقْ	مدزد	اوغورلاماغل	لاتَخَفْ	مترس	قورقماغل

لاتقلْ	مگو	ایتما گل	لاتشترِ	مخر	ساتوب الماغل
لاتنم	مخسب	یوقلاماغل	لاتسرِفْ	اسراف مکن	اسراف قیلماغل
لاتضرِبْ	مزن	سوقماغل	لاتضیق	تنگی مکن	تارایتماغل
لاترمِ	مینداز	آتماغل	لاترْتعش	ملرز	دترما گل
لاتبِع	مفروش	ساتماغل	لاتمزح	هرزه مگوی	مزاح ایتما گل

خاتونلر ایچون اخیرنده یای، اوّلنده تاء برله ایتولور لاتضْحکی، لاتلعبی، لاتنظری کبی تثنیه‌لرده ایرلرده وخاتونلرده لا تضحکا، لا تلعبا دیولور. جمع‌ده لاتضحکوا، لاتضحکْن.

باب الجحد	انکار ماضی	اوتکانده یوقلقنی بیان			
لم یفعلْ	نکرد	قیلمادی	لم یکتبْ	ننویست	یازمادی
لم یقلْ	نگفت	ایتمادی	لم یتعلم	نیازمود	اوگرانمادی
لم یخفْ	نترسید	قورقمادی	لم یرجِع	نبرگشت	قایتمادی
لم یضحك	نخندید	کولمادی	لم یجیء	نیامد	کلمادی
لم یبك	نگریست	یغلامادی	لم یذهب	نرفت	کیتمادی

لم يَطُل	دراز نشد	اوزايمادى	لم ينم	نخسبيد	يُقلامادى
لم يقصُر	كوتاه نشد	قسقارمدى	لم يهرب	نگريخت	قاچمادى
لم يأكُل	نخورد	ييمادى	لم ينس	فراموش نكرد	اونوتمادى
لم يشرب	ننوشيد	ايچمادى	لم يخُن	خيانت نكرد	خيانت قيلمادى
لم يلعبْ	بازى نكرد	اوينامادى	لم يُرسِل	نفرستاد	يبارمادى

باب النفى		انكار فعلِ آينده		كلاچكده گى فعل لرنى انكار	
لايروحُ	نرود	كتماس	لايُكرِمُ	اكرام نكند	حرمت قيلماس
لايسألُ	نپرسد	سوراماس	لايُهدى	هديه نفرساند	بولاك يبارماس
لايأكُل	نخورد	ييماس	لايُربى	پرورش نكند	تربيه قيلماس
لايشربُ	ننوشد	ايچماس	لايُسافر	سفر نكند	سفر قيلماس
لايدخلُ	درنيا آيد	كرماس	لايداوى	دوا نكند	دوا قيلماس
لايخرجُ	بيرون نيايد	چقماس			

لايخفى

لایختفی	پنهان نشود	یاشرونماس	لایکذِب	دُروغ نگوید	یالغانلاماس
لایحمرّ	سرخ نگردد	قزارماس	لایخون	خیانت نکند	خیانت قیلماس
لایستحی	شرم نکند	اویالماس			
لایغضِب	خشم نکند	آچولانماس	لایسرِق	ندزدد	اوغورلاماس
لایرضی	راضی نشود	راضی بولماس	لایُسرف	اسراف نکند	اسراف قیلماس

باب اسم الفاعل	نام کننده	قیلوچی اسمی			
الکاتِب	نویسنده	یازوچی	المُصلّی	نمازخواننده	نمازاوقوچی
العالِم	داننده	بیلوچی	المتوضی	آبدست کننده	طهارت آلوچی
المتعلِّم	آموزنده	اوگرانوچی			
المُعلِّم	آموزنده	اوگراتوچی	الراکع	رکوع کننده	رکوع ایداچی
القاری	خواننده	اوقوچی	الساجد	سجده کنندہ	سجده ایداچی
التالی	قرأن خواننده	قرآن اوقوچی	القائم	ایستاده شونده	قالقغوچی

الجالس = القاعد	شیننده	اوتروچی	المزکّی	زکات دهنده	زکات ویروچی
المکبّر	تکبیر گوینده	تکبیر ایتوچی	البائع	فروشنده	ساتوچی
			المشتری	خرنده	ساتوب آلوچی
الحامد	سپاس کننده	ماقتاوچی	النائم	خواب کننده	یوقلاوچی
الصائم	روزه دارنده	روزه تتوچی	المتکیء	تکیه کننده	تیانوچی

خاتونلر ایچون اخیرده تاء برله ایتولور العالمة ، الراکعة ، الساجدة ، المصلّیة ، المشتریة کبی ایروخاتون تثنیه لری ایچون الف ونون آرتدرلور العالمان ، القاعدتان کبی . جمعلر: العالمون، العالمات کبی

باب اسم المفعول		نام کرده شده		قیلونمش اسمی	
المنصور	یاری داده شده	یاردم ویرلمش	المسموع	شنیده شده	ایشودلمش
			المبصر	دیده شده	کورلمش
المغفور	مغفرت کرده شده	یارلقانمش	المذوق	چشیده شده	تاتولمش
المرحوم	رحمت کرده شده	رحمتلنمش	المشموم	بوی کرده شده	ایسنالمش

المنظور	نگاه کرد شد	قارالمش
المبیع	فروخته شد	ساتولمش
المشتری	خریده شد	ساتوب آلونمش
المستحب	دوست داشته شده	دوست تتولمش
المغبون	فریفته شده	آلدانمش
المستور	درپرده کرده شده	پرده لنمش

المخفی	پنهان کرده شده	یاشورلمش
المعلوم	دانسته شده	بیلونمش
المفهوم	فهم کرده شد	آنکلانمش
الموضوع	نهاده شده	قویولمش
المرفوع	برداشته شد	کوتارلمش
المکتوب	نویسته شد	یازلمش
المختوم	مهر کرده شده	مهرلنمش

خاتونلر ایچون تا برله ایتولور المنصورة ، المستورة ، المرحومة کبی ایرلر وخاتونلر تثنیه‌لرنده الف ونون آرتدرلور المنصوران المنصورتان کبی . جمعلر : المنصورون ، المنصورات

باب اسم الآلة	نام آلت	قورال اسمی
المفتاح	کلید	آچقیچ
المصباح	چراغ	چراغ
المکنسة	جاروب	سبرکی
المیزان	ترازو	اولچاو

المسلّة	جوالدوز	قاب ایکنه‌سی	المنشار	اره	پچقی
المخیط	سوزان	ایکنه	المئبرة	سوزندان	ایکنه‌ساوتی
المبرد	سوهان	ایگاو	المرءات	آیینه	کوزگی
			المسحاة	بیل	کورك
المعراج	نردبان	باسقیچ	المروحة	بادزن	یللندرگج
المقراض	کاغذبر	قایچی	المصفاة	صافکیر	سوزگج

باب اسم الظرف	نام جای وزمان	اورن وزمان اسمی

المسجد	سجده گاه	سجده اورنی	المعرض	عرضگاه امتعه	هنرکورساتو[3] اورنی
المحفل	انجمن	جیون			
المنزل	فرامدگاه	ایننك اورنی	المحبرة	دوات	قاره صاوتی
المؤتمر	اجتماعگاه مأمورین	مأمورلر[2] جیولو اورنی	المسبعة	درنده گاه	یرتقچ جانور لیقیر

۳ ویستافکه

۴ قونفرانس

باب

باب اسم التفضیل	نام بهتر	براشده آرتوغراق ننك نامی	باب اسم التفضیل	نام بهتر	براشده آرتوغراق ننك نامی
الأَعلَم	داناتَر	بیلگوچیرَك	الاسلم	سلامتتر	صاغراق
الأَجوَد	جوانمردتر	جومردراق	الاحبّ	دوستر	سیوكلیرَك
الاخوف	ترسنده تر	قورقغوچیراق	الافضل	بهتر	آرتوغراق
الادوم	همیشه‌تر	دائمراق	الاكرم	محترمتر	حرمتلوراق
الاكبر	بُزُركتر	اُلوغراق	الاتقی	برهیزكارتر	ساقلانوچیراق
الاصغر	كوچكتر	كچوكراك	الاشدّ	سختتر	قاتیغراق
الاطول	درازتر	اُزُونراق	الالین	نرمتر	یموشاقراق
الاقصر	كوتاهتر	قُسقه‌راق	الاثقل	گرانتر	آغرراق
الافقر	بیچاره تر	یارلیراق	الاخفّ	سبكتر	ینكلراق
الاغنی	توانگیرتر	بایراق	الایسر	آسانتر	آساتراق
الاطهر	پاكتر	پاكراق	الاحسن	خوشتر	كوركامرَك

(باب الكنایات)

كنایه‌لرده عربیده ایروخاتون ایچون وبركشی ، ایكی كشی آندان زیاده ایچون سوزلر آیرم بولور ولكن فارسیده وتركیده ایروخاتون ایچون سوز آیرم بولماس وهم ایكی برله ایكیدن زیاده ایچون آیرم بولماس *

	مذکر غائب کنایه‌لری			مؤنث‌لر		
بر	هو	او	اول	هی	او	اول
ایکی	هما	ایشان	آنلر	هما	ایشان	آنلر
اوچ	هم	ایشان	آنلر	هن	ایشان	آنلر
	نوع آخر مذکرلر			مؤنث‌لر		
بر	إیّاه	ویرا	آنی آنکا	ایاها	ویرا	آنی، آنکا
ایکی	ایاهما	ایشانرا	انلرنی، آنلرغه	ایاهما	ایشانرا	آنلرنی، آنلرغه
اوچ	ایاهم	ایشانرا	آنلرنی، آنلرغه	ایاهُنّ	ایشانرا	آنلرنی، آنلرغه
	مذکرننك خطاب ایچون بولغانلری			مؤنث‌لری		
بر	أنْتَ	تو	سن	أنتِ	تو	سن
ایکی	أنْتُما	شما	سز	أنتما	شما	سز
اوچ	أنْتُم	شما	سز	أنتُنّ	شما	سز

بر ایکی کوب

مخاطب ایچون نوع آخر مذکرلر			مؤنثلر		
ایّاكَ	ترا	سنی، سنكا	ایاكِ	ترا	سنی، سنكا
ایاکما	شمارا	سزنی، سزگه	ایاکما	شمارا	سزنی، سزگه
ایاکم	شمارا	سزنی، سزگه	ایاکنّ	شمارا	سزنی سزگه

بر آرتق

(متکلم ایچون) مذکر و مؤنث بر تورلی

انا	مَن	مین	ایای	من را	منی، منكا
نحن	ما	بز	ایانا	مارا	بزنی، بزگه

فصل

للّه	برای خدا	الله ایچون
له	برای او	آننك ایچون
علی الله	برخدا	الله اوزره
علیه	بروی	آننك اوزره
من قزان	ازشهر قزان	قزان شهرندین
الی مکّة	بسوی مکة	مکه ساری

حتی المدینة	تابمدینة	مدینه‌گه‌چه
کالکتاب	همچون کتاب	کتابدك
مثل التفاحِ	مانند سیب	آلمه‌کبی
بالله، والله، تالله	بخدا، سوگند بخدا	الله برله آنط ایدامن
فی المسجد	در مسجد	مسجدده
فیه	دران	آنده
بالقلم	بخامه	قلم برله
به	باو	آننك برله
عن الحرام	ازحرام	حرامدین

عنه	ازوی	آندن
إنّ	بدرستی	راستلقده
أنّ	بدرستی	راستلقده
لیت	کاشکه	کاشکه
لعل	امید	امید ، شایدکه
کأنّ	گویا	گویا
لکنّ	لکنْ	لکن
کذا	همچنین	اوشانداق
کمْ	چه مقدار	نه قدر
کیفَ	چگونه	نچوك
حیثُ	درانجا	شونده ، شول اورنده
أینَ	کُجا ، کو	قایده
متی	کی	قاییان
مِن	هرکه	هرکشی
مَن	کیست	کُم
ما	چیز	نرسه
ما = لا	نه	یوق
ما	چیست	نی نرسه

الذی	آنچنان مرد	آندای ایر
التی	آنچنان زن	آندای خاتون
اللّذین	آنچنان دو مرد	آندای ایکی ایر
الّذین	آنچنان مردم	آندای کوب ایرلر
اللّتین	آنچنان دوزن	آندی ایکی خاتون
اللائی	آنچنان زنها	آندای کوب خاتونلر
ذاك = هذا	این مرد	بوایر
هذه = ذه = ته	این زن	بوخاتون
ذلك	آن مرد	اول ایر
تلك	آن زن	اول خاتون
ثُمّ	پس	صونکره
ثَمّ	آنجا	آنده
هنا	اینجا	مونده
هلمّ	بیا	کل
روید	مهلت بده	مهلت ویر
علیك	لازم باش	لازم بول
دونك	گیر	آل = توت

والحمد لله

4621

ملا عالمجان البارودینك آثاری وهم مطبوعاتی

	تین		تین
سوادخوان	٧	ترتیب العلوم	٣٥
تکمله‌ء سواد خوان	٨	بشیر وشادان	٦
بدء المعارف اذکارلی	٥	لغات ثلاث	١٥
بدء المعارف سؤال وجوابلی ..	٥	مدخل عربیه	٢٥
اول النظافه	٥	حسن المشرب فی صرف ..	
اول النظافة سؤال جوابلی ..	٥	لسان العرب	٣٥
حسن العبادة	٥	حصول الارب فی نحو لسان العرب	٢٥
حسن العبادة سؤال وجوابلی ..	٦	حدیث الاربعین للنووی ..	١٥
اذکار الصلوة	٦	مکتبة الشرکة باصمه‌سی ..	
کتاب الصلوة ایچون تتمة ...	٥	هفتیک شریف اعلی کاغذده	٩
عبادات ثلاث	٥	مجمع البارودی اعلی ...	٨٥
عقود ثلاث	٨	مجمع اوسط	٥٥
معاملات	٨	مجمع البارودی برنچی صنفقه	٢٥
نمونه‌ء حساب	٥	مجمع البارودی ٢ نچی صنفقه	٣٥
صدپند فارسی	٥	مجمع البارودی ٣ نچی صنفقه	٤٥
بدء الامانی، تجوید طاش باصمه	٦		
تجوید قره باش	٥		
تاریخ انبیاء	٨		

موندین ماعدا مدرسه ایچون تصحیح قیلوب باصدرغان کتابلر اسامی الکتب‌ده مذکوردر

ملا عالم جان البارودی وابراهیم ادریسف - لرنینك مکتبة الشرکه سنك مصر، استانبول، بیروت، هند، قزان باصمه‌سی کتابلر ساتلمقده در

آدریسمز قزانده پچان بازارنده ابراهیم ادریسف

Адресъ: Ибрагимъ Идрисовъ. Казань, Сѣнная.